490: Zekat Kime Verilir? Akrabaya Verilir mi?

Tarık Ebu Abdullah

20 May, 2020

https://ilimvecihat.com

SORU

Zekât aile ehline verilir mi? Veya kimlere zekât verilir?

CEVAP

Hamd Allah'a mahsustur.

Zekât Allah *(azze ve celle)*'nin beyan buyurduğu sekiz sınıfa verilir. Bu sekiz sınıfın dışında kimseye verilmez. Allah *(subhanehu ve Teâlâ)* şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"Sadakalar (zekât) ancak fakirlere, miskinlere, zekât memurlarına, kalpleri İslam'a alıştırılmak istenilenlere, kölelere, borçlulara, Allah yolunda ve yolda kalmış olanlara Allah'tan bir farz olarak mahsustur. Allah alîm ve hakîmdir." *(et-Tevbe sûresi, 60. âyet)*

Bir: Fakirler. Kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılamaya hiç imkânı olmayan. Tamamıyla dışarıya muhtaç olan.

İki: Miskinler. Kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayacak kadar imkânı olan ama yetersiz gelen.

Üç: Zekât memurları. Yani İslami bir idare tarafından zekât toplamak üzere görevlendirilmiş şahıslar veya kurumlar.

Dört: Kalpleri İslam'a alıştırılmak istenilenler. Bu iman etmesi murad edilen kâfir veya imanen güçlenmesi murad edilen Müslüman olabilir.

Beş: Köleler. Yani özgürlüğünü efendisinden satın alan mukêteb denilen köle veya azad edilmek üzere zekât parasıyla satın alınan köle veya kâfire esir düşmüş olan Müslüman.

Altı: Borçlular. Bu bağlamda borçlu iki kısımdır. Bir, kendi ihtiyacı için borçlanmış olan. Böylesine borcunu kendi imkânlarıyla kapatamama şartıyla zekât helal olur. İki, başkasının ihtiyacı için veya iki tarafın arasını düzeltmek için borçlanmış veya kefil olmuş olan. Böylesi kendisi imkân sahibi olsa da edindiği borcu zekât parasından karşılanabilir.

Yedi: Allah yolunda. Yani Allah yolunda cihad. Başkası değil. Burada murad

mücahid ve mücahidin cihad edebilmesi için ihtiyaç duyduğu silah ve binek gibi teçhizatlardır.

Sekiz: Yolda kalmış olanlar. Yani yolda kalmış yolcu. Onu selametle evine ulaştırmak için muhtaç olduğu kadar zekâttan verilebilir.

Sonra, akrabalara zekât verilir mi sorusuna gelince:

Bu bağlamda akrabalar iki sınıftır. Bir, kişinin bakmakla yükümlü olduğu akrabalar ve iki, bakmakla yükümlü olmadığı akrabalar. Nafakayla yükümlü olduğu akrabalar ebeveyn ve yukarıya doğru dedeler, babaanneler ve anneanneler. Ve evlatlar ve aşağıya doğru evlatların evlatları ve kişiye mirasçı olan mahrem akrabalardır. Kişinin nafakayla yükümlü olmadığı akrabaları bunların dışında kalan akrabalardır.

Kişinin bakmakla, nafakayla yükümlü olmadığı akrabalar eğer ayette zikri geçen sekiz sınıftan birine dâhilse zekât çıkarması sadece caiz değil bilakis evladır. Çünkü böylece hem zekât çıkarmış olur ve hem de akrabalık bağlarını gözetmiş olur.

Kişinin bakmakla, nafakayla yükümlü olduğu akrabalarda ise asıl olan zekât vermesi caiz olmamasıdır. Bu konuda ibnu'l-Munzir *(rahimehullah)* icmayı nakleder. Zira onlara zekât vermesi ondan bakma zorunluluğunu giderecek ve böylece zekâtın faydası kendisine dönecek. Sanki zekâtı kendine vermiş gibi olacak.

Ancak İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)* gibi bazı âlimler kişinin bakmakla yükümlü olduğu akrabalarına da zekât çıkarmasına cevaz vermişlerdir eğer kişi bu akrabalarına bakmaktan acizse. Şöyle diyor: *"Eğer anne baba veya çocuk fakirse ve kişi de onlara bakmaya gücü yetmiyorsa o zaman onlara zekâtından çıkarması caiz olur. Bu Ahmed'in mezhebinde iki görüşten biridir ve umumi delillerin şahitlik ettiği görüştür."*

Dolayısıyla kişi anne babasına veya çocuklarına veya bakmakla yükümlü olduğu diğer akrabalarına infakta bulunacak maddi imkânlara sahipse zekâtını bunlara çıkarması icmayla caiz değildir. Ama zekâtla mükellef olacak kadar maddi gücü olan ama bakmakla yükümlü olduğu ihtiyaç sahibi olan akrabalarına bakacak kadar maddi gücü olmayan kişi zekâtını bu ihtiyaç sahibi yakın akrabalarına da çıkarabilir. Allah'u A'lem.